

Miesto a postavenie znalostného manažmentu v študijných programoch vysokoškolského štúdia

Dagmar Kokavcová

Ekonomická fakulta

Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica

e-mail: dagmar.kokavcova@umb.sk

Abstrakt

Knowledge management is one of the new trends affecting the processes of internationalization and globalization. Knowledge become the most important phenomenon influenced obtaining of the competitive advantage and providing the continuously sustained development. Knowledge management processes are oriented to two main scopes: the sphere of obtaining, creating, and gathering, dividing, saving and developing of knowledge as well as the scope of creating the knowledge-sharing environment. The complexity of the knowledge management processes demands qualified university degree experts who are able to maintain the knowledge-based economy. The paper concerns to the approach of the selected European universities to the knowledge management like the teaching subject, the part of the curricula. It also presents the partial results of the project KEGA – “Innovative management in the knowledge-based economy” – effecting at the Faculty of Economics Matej Bel University in Banská Bystrica.

1. Manažment znalostí ako nástroj získania konkurenčnej výhody firmy

Vznik a rozvoj ekonomiky znalostí predvídal vo svojej knihe Vek diskontinuity Peter Drucker už v 50. rokoch uplynulého storočia [5]. Podľa neho základným výrobným prostriedkom už nebudú prírodné zdroje (pôda) ale ani kapitál alebo práca v zmysle výroby a prepravy hmotných statkov. Základným ekonomickým zdrojom a výrobným prostriedkom sa stanú vedomosti, znalosti. Drucker taktiež tvrdil, že ďalší ekonomický rast nie je možné zabezpečiť neustále rastúcim množstvom ľudských zdrojov. Musí dôjsť k zmene v produktivite každého jednotlivca – k zmene na znalostného pracovníka [6]. Z uvedeného je možné definovať záver, že pre každý podnik zostanú jedinou konkurenčnou výhodou ľudia, ktorí budú disponovať znalosťami a budú ich vedieť využívať. Na tomto základe stavia jeden z najnovších trendov v manažmente – knowledge management – manažment znalostí.

Efektívne riadenie znalostí – manažment znalostí – je považované za jeden z rozhodujúcich faktorov úspešného fungovania ekonomických subjektov. Je jedným z nových pohľadov na riadenie organizácie, a ako taký má svojich zástancov a odporcov. Pojem znalostného manažmentu nie je jednoznačne a jasne definovaný a jeho vymedzenie je pomerne široké. Ako dôkaz je možné uviesť niekoľko definícií:

„Znalostný manažment zahŕňa efektívne prepojenie tých, čo vedia s tými čo vedieť potrebujú a premenu osobných znalostí na znalosti organizácie“ [1]. Podľa tohto autora je možné manažment znalostí rozdeliť do dvoch skupín: 1. systematická podpora tvorby, zdieľania a organizácie tacitných znalostí (skrytých v mozgu človeka, slovne nevyjadriteľných) a 2. manažment explicitných formálnych znalostí a súvisiacich procesov. Davenport [2] definuje manažment znalostí ako „systematický proces hľadania, výberu, organizovania, destilovania a prezentovania informácií spôsobom, ktorý zlepšuje porozumenie pracovníka špecifickej oblasti záujmu. Je to umenie identifikovať latentné znalosti a nájsť cestu k ich zdieľaniu“. Podľa Vebera [3] je znalosť meniaci sa systém zahŕňajúci interakciu medzi skúsenosťou, znalosťou, faktami, vzťahmi, hodnotami, myšlienkovými procesmi a významom. Brezina pokladá manažment vedomostí za proces ukladania a využívania vedomostí subjektmi manažmentu.

Podľa nášho názoru je manažment znalostí procesom premeny informácií na znalosti a ich efektívne využívanie v procese tvorby hodnôt. Ako taký má dve dimenzie:

1. osobnú (osobný manažment znalostí). Proces riadenia, rozvoja, aplikácie, zvyšovania efektívnosti využívania znalostí jednotlivca
2. podnikovú (organizačnú), pre ktorú je základom aplikácia procesu manažmentu znalostí v organizácii ako celku

V prvom prípade je subjektom manažmentu znalostí *jednotlivec* aplikujúci princípy seba riadenia v druhom je zodpovednosť za úspech manažmentu znalostí, *na manažéroch organizácie* a na ich schopnosti využiť manažment znalostí ako nástroj pre zvyšovanie hodnoty intelektuálneho kapitálu organizácie.

Cieľavedomá tvorba, rozvoj, využívanie a zhodnocovanie znalostí (intelektuálneho kapitálu) má pre organizácie rozhodujúci význam tak z hľadiska zabezpečenia ich ďalšieho rozvoja, ako aj z hľadiska získania a udržania konkurenčnej výhody. V posledných rokoch je možné pozorovať výrazný nárast významu intelektuálneho kapitálu a jeho presadzovania sa ako *najdôležitejšej formy kapitálu*.

Stáva sa skutočnosťou, že ostatné jeho formy – technológie peniaze, pôda – sa dostávajú do výraznej závislosti a podriadenosti znalostnému kapitálu. Je možné konštatovať, že dochádza k podstatnej zmene priorít, pokiaľ ide o potrebu a najmä význam jednotlivých foriem kapitálu. Znalostný (intelektuálny kapitál) si podľa nášho názoru právom zasluhuje pozornosť, ktorá mu je venovaná. Početné štúdie dokladajú obrovské rezervy v jeho využívaní a z toho vyplývajúce možnosti ďalšieho rozsiahleho využívania. Aktuálne odhady hovoria o približne 20%-tnom využívaní tejto formy kapitálu

Medzi organizácie, ktoré ako prvé pristúpili k zavedeniu znalostného manažmentu patria popredné americké firmy. Ide predovšetkým o firmy finančné, poradenské a konzultantské, petrochemické, firmy z oblasti IT a pod. Konkrétne je možné uviesť Booz Allen and Hamilton, McKinsey, BP, Unilever, Dow Chemicals a iné. Podľa prieskumov poradenskej spoločnosti Ernst & Young je nutné rozlišovať medzi skutočnými projektmi zavádzania znalostného manažmentu a tými ostatnými. Rozdiel je v snahe zmeniť v súvislosti so zavádzaním manažmentu znalostí aj vnímanie ľudí, ich postoje a uznávané hodnoty v porovnaní s jednoduchým zavedením zdokonalených informačných technológií a zakúpením špeciálnych softwérových produktov pre zber, triedenie a uschovávanie znalostí a informácií.

2. Znalostný manažment a jeho miesto v univerzitnom vzdelávaní

V rámci prieskumu realizovaného v období má - jún 2007 na Ekonomickej fakulte UMB v Banskej Bystrici sme sa zamerali na výučbu manažérskych predmetov na vybraných európskych univerzitách. Prieskum bol súčasťou plnenia úloh projektu KEGA s názvom „Inovatívny manažment vo vedomostnej ekonomike“, ktorého hlavným zámerom je internacionalizácia vysokoškolského štúdia a zvýšenie jeho atraktívnosti pre slovenských a zahraničných študentov, ako aj podpora výmeny najnovších poznatkov z oblasti výučby a praktickej aplikácie manažmentu medzi odborníkmi zo Slovenska a zahraničia. Riešenie projektu je naplánované na roky 2007-2009.

Pilotný prieskum, ktorý prebiehal formou analýzy sekundárnych údajov dostupných na internetových stránkach jednotlivých univerzít, sa uskutočnil v ôsmich európskych krajinách: SR, ČR, Nemecko, Rakúsko, Maďarsko, Poľsko, Veľká Británia a Írsko. Celkovo bolo analyzovaných niekoľko desiatok študijných programov na 37 univerzitách a vysokých školách v uvedených krajinách. Výsledky potvrdili vstupnú premisu, že znalostný manažment je významnou súčasťou študijných programov vysokoškolského štúdia. Na viac ako 50% skúmaných vysokých školách a univerzitách je znalostný manažment povinným predmetom študijných odborov bakalárskeho a magisterského štúdia.

V nadväznosti na uvedené výsledky analýz je možné konštatovať, že znalostný manažment má svoje pevné miesto v moderných študijných programoch vysokoškolského štúdia. Jeho obsahové zameranie je tak na oblasť získavania, triedenia, spracovania a ukladania znalostí ako aj na oblasť vytvárania prostredia podporujúceho zdieľanie vedomostí a vzájomné učenie sa.

Záver

Nové tisícročie je mnohými odborníkmi označované ako tisícročie informácií. Tie sú však len základným predpokladom znalostí. Známy výrok Alberta Einsteina: „Znalosť je skúsenosť, všetko ostatné je len informácia“ – vhodne dokumentuje dôležitosť znalostí a tým aj ľudského kapitálu, ktorý je ich nositeľom. Jednou z nových výziev pre vzdelávacie inštitúcie vysokoškolského typu je úloha vychovávať absolventov pripravených a schopných zvládnuť náročné úlohy spojené s efektívnym využitím a následným rozvojom intelektuálneho kapitálu. Jednou z ciest je aj pochopenie a úspešné zvládnutie procesov znalostného manažmentu.

Literatúra

[1] TRUNECEK J.: 2001. Znalosti v roce 2001. Moderní řízení č.11/2001 s. 39-43

[2] DAVENPORT T.H., PRUSAK L.: 1998. Working Knowledge – How Organizations Manage What They Know, Boston, Harvard Business School Press.1998 ISBN 0-87584-655-6 s.33

[3] VEBER J.: 2002. Management: základy, prosperita, globalizace, Management Press, Praha 2002. ISBN 80-7261-029-5 s.115-117

- [4] BREZINA L.: 1999. Manažment vedomostí: realita za marketingovými soňami. Bratislava Trend. Info-trendy č.4/1999 s.31
- [5] DRUCKER, P.: Věk diskontinuity. Praha, 2002 Management Press. s.59-67
- [6] DRUCKER, P.: Budoucnost už nastala. In: Moderní řízení č.3/1998 s.4
- [7] SENGE, P.: The Fifth Discipline – The Art and Practice of the Learning Organization, New York: Doubleday, 1990 s.27-29
- [8] DAVENPORT, T, De LONG, D.. BEERS, M.: Successful Knowledge Management Projects. Sloan Management Review, Winter 1998, s.43